

D • N
18/6 1953

Östberlin mot tyranniet

Vi är vana vid tystnad och mörker under den ryska regimen. Då och då kommer meddelanden om sammansvärjningar, utrensningar och massavrättningar. Men folket hörs inte av; inga strejker, inga demonstrationer, inga protester. De är förbjudna, alla vet att varje reaktion mot förtrycket betyder tortyr, död eller slavläger; dressyren har varit så effektiv, också inom de nyligen erövrade och kuvade områdena, att tanken på opposition och motstånd likviderats. Intrycket är av en stum och lydlig massa, som knappast väntar eller hoppas något av den tävlan om makten inom härsarklassen som någon gång skymtar fram.

Det är därför som strejker och upploppen, man kan nästan säga revoltförsöken, i den tyska östzonen och Östberlin är en så märklig händelse. För ett par dagar, åtminstone för ett par dagar, får världen en åskådlig erinran om det elände och den förbittring som döljts bakom den totala undertryckningens och likriktningens fasad.

Bakgrunden till vad som skett är självfallet den nya ryska taktik som Stalins efterträdare började tillämpa efter diktatorns död för snart fyra månader sedan, närmare bestämt den sensationella nyorientering av den östtyska politiken i vilken denna taktik kommit till uttryck under de senaste dagarna. Den rysk-kontrollerade östtyska regeringen igångsatte sin egendomliga reträtt den 9 juni. Den sade sig ha gjort en rad misstag; den avsvor det förflutna och lovade en ny ordning. Amnesti för politiskt dömda, slut med kollektiviseringen, återlämnande av konfiskerad egendom till flyktingar, uppmuntran av privat företagsamhet, viss politisk frihet — det är några av de löften som förkunnades under avbön för de fel som begåtts. Den kommunistiska pressen över hela världen måste än en gång visa sin förmåga att kasta om vid ett rapp från ovan; de åtgärder som under årtal lovprisats befanns plötsligt vara skadliga och farliga.

Vad ville ryssarna vinna? Den östtyska omkastningen kunde av de optimistiska ses som ett experiment, som ett första trevande försök till en moderat avspänningspolitik. De mera närliggande och uppenbara motiven var emellertid tillräckligt starka. Det gällde att inför de stora avgöranden som förestod — främst de västtyska valen och frågan om Europaarmén — skapa osäkerhet, förvirring och eftergiftsvilja i väster.

Som så många andra tyrannier fick den ryska agentregimen i Berlin erfara att det är lättare att upprätthålla ett totalt polisvälde än att bevilja frihet till hälften. Den strejkrörelse som började i tisdags fick i går prägel av en väldig demonstration mot regimen. Det är möjligt att ryssarna och deras hantlangare ursprungligen godtog eller till och med uppmuntrade aktionen; man ville visa att frihet rådde, och därför tolererades demonstrationen, och kravet på avskaffande av den nya skärpningen av arbetsvillkoren beviljades. Inom kort visade det sig att sådana manövrer inte hjälpte. Arbetarna ville ha frihet, inte bara bättre ackord. De var inte bara mot regeringens ekonomiska åtgärder, de var mot kommunismen.

De tyska s. k. folkpoliserna tvekade, många av dem flydde till Västberlin. De ryska trupperna, som tydligen i det längsta hölls tillbaka, måste gripa in. Den proklamerade mildringen resulterade i kulkärvar från de ryska pansarvagnarna mot de strejkande.

En sak står klar efter vad som skett. De grupper inom östzonen och Östberlin som ryssarna främst velat vinna avskyr det dåligt camouflerade ryska tyranniet. De har, enligt Adenauers ord i den västtyska förbundsdagen, givit ett "skakande uttryck för sin längtan efter befrielse från förtryck". De ryska eftergifterna har inte haft den avsedda effekten; de har tvärtom eggat de kuvade och givit dem möjlighet att klargöra vad de vill. Naturligtvis är det inte att anta att vad som skett på kort sikt är farligt för den ryska maktställningen i Östtyskland. De dagar är förbi då revolter av denna typ kan lyckas. Mot de ryska vapnen kan Berlins arbetare inte strida; folkpoliserna är opålitliga från ryssarnas synpunkt, men på de egna soldaterna lär man kunna lita.

Händelserna i Berlin kan få vittgående följder. De innebär under alla förhållanden ett svårt bakslag för den nya ryska taktiken. Hatet mot kommunismen skärpes i Tyskland, i väster likväl som i öster. Ryssarna får klart för sig, om de inte hade det förut, att deras makt vilar på bajonetter — i Västerlandet får man en påminnelse om vad som hotar bakom fraserna.